

การต่อรองเรื่องเล่าและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ของจีนเปอรานากันในรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย

Negotiating Self-narratives and Ethnic Identity of Kelantan Peranakan Chinese in Northeastern Malaysia

พุทธิดา กิจดำเนิน
Putthida Kijdumnern

ภาควิชามานุษยวิทยาวัฒนธรรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยโทโฮกุ
เมืองเซนได ประเทศญี่ปุ่น
Department of Cultural Anthropology, Faculty of Arts and Letters,
Tohoku University Sendai, Japan

*Corresponding author E-mail: kijdumnern.putthida.q2@dc.tohoku.ac.jp
(Received: February 15, 2021 / Revised: May 23, 2021 / Accepted: May 27, 2021)

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาการต่อรองทางชาติพันธุ์โดยใช้วิธีการสร้างเรื่องเล่าในชีวิตประจำวันและการเล่าผ่านวัตถุในพิพิธภัณฑ์ชุมชนซึ่งเป็นวิธีการให้สัมภาษณ์กับตัวแทนของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตัน กลุ่มชาติพันธุ์เผชิญปัญหาความคลุมเครือเนื่องจากการผสมผสานทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ ซึ่งหมายถึงชาวมลายูและชาวสยามกลันตัน และความเป็นจีนของกลุ่มเปอรานากันที่มองว่าตนเองเป็นจีนแต่กลุ่มอื่นไม่ได้มองว่ากลุ่มนี้มีความเป็นจีน ดังนั้นพวกเขาจึงได้ปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอตัวตนใหม่โดยการสร้าง

เรื่องเล่าใหม่ในแง่ของลักษณะทางอัตลักษณ์และวัฒนธรรมโดยเน้นถึงความ เป็นจีนดั้งเดิมที่ยังอนุรักษ์วัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยนไว้ ขณะเดียวกันยังผลิตนิยาม ที่ตอกย้ำการปรับตัวและอยู่ร่วมกับชาติพันธุ์อื่นได้เป็นอย่างดี ปรากฏการณ์ นี้สะท้อนถึงความพยายามครั้งใหม่ในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และ พื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อขยายการรับรู้การมีอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ สาธารณะ

คำสำคัญ: กลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตัน, การต่อรองอัตลักษณ์ ทางชาติพันธุ์, การผลิตเรื่องเล่า, มุมมองคนใน, จีนฮกเกี้ยน

Abstract

This article presents negotiation of self-narratives and the self-identification of Kelantan Peranakan Chinese in everyday life practice and through materials inside community gallery. This sub-ethnic group encounters an ambiguous definition of ethnic identity since the formation of ethnic groups are heavily influenced by the Malays and Siamese and the problem of Chineseness identification. Therefore, the Kelantan Peranakan Chinese attempt to present themselves by new self-narratives which base on traditional Hokkien Chinese identity and culture. Meanwhile, they reconstruct the meaning of a subethnic group that can compromise with nearby ethnic groups. This phenomenon reflects a recent attempt to maintain ethnic identity and revival of local tradition in the public space.

Keywords: Kelantan Peranakan Chinese, negotiating of ethnic identity, self-narratives, emic discourse, Hokkien Chinese

บทนำ

บทความนี้นำเสนอมุมมองทางมานุษยวิทยาของการผลิตเรื่องเล่าเพื่อสร้างนิยามอัตลักษณ์และอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในกลันตัน พวกเขาเป็นกลุ่มย่อยของกลุ่มชาติพันธุ์จีนในประเทศมาเลเซีย ชาวจีนเปอรานากันในรัฐกลันตันถือเป็นกลุ่มชายขอบทั้งในแง่ของตำแหน่งที่ตั้งในประเทศ และในแง่ของการถูกกล่าวถึงในวงการวิชาการเนื่องจากยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์นี้มากนัก (Pue 2017) กลุ่มชาติพันธุ์นี้ส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่เกษตรกรรมของที่ราบกลันตัน ซึ่งบริเวณนั้นเป็นที่อยู่ดั้งเดิมของชาวมลายูกลันตันและชาวสยามกลันตันจึงทำให้เกิดปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม อาทิเช่น การละทิ้งวัฒนธรรมของตนและยอมรับวัฒนธรรมของชาติพันธุ์อื่นในพื้นที่ (cultural assimilation), การรับวัฒนธรรมของพื้นที่เข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมเดิมของตน (acculturation) และการเปลี่ยนแปลงร่วมกันของวัฒนธรรมในพื้นที่และวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ใหม่ (accommodation) จนเกิดเป็นอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ตนเองที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยน อีกหนึ่งลักษณะที่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์จีนกลุ่มนี้แตกต่างจากกลุ่มเปอรานากันอื่นคือ การรับเอาวัฒนธรรมแบบชาวสยามเข้ามาผสมผสาน ทำให้วัฒนธรรมและอัตลักษณ์มีความซับซ้อนมากขึ้น จากการปรับตัวโดยผสมวัฒนธรรมข้างเคียงเอามาเป็นวัฒนธรรมของตนเอง กลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในกลันตันจึงมักต้องเผชิญกับปัญหาการนิยามอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ของตนและการถูกรับรู้จากกลุ่มคนภายนอกในลักษณะที่มองว่ากลุ่มนี้มีอัตลักษณ์และไม่ชัดเจน หรือไม่รู้ว่าจะจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยนี้ไว้รวมกับกลุ่มไหน

ในอดีต อัตลักษณ์ของชาวจีนเปอรานากันในกลันตันได้ถูกศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในช่วงทศวรรษ 1980 ถึง 2000 นักวิชาการส่วนใหญ่ที่ศึกษากลุ่มชาติพันธุ์นี้มักให้ความสำคัญกับมุมมองการก่อตัวของชาติพันธุ์ โดย

Winzeler (1985, 21-22) อธิบายว่ากลุ่มชาติพันธุ์นี้ มีการปรับตัวทางวัฒนธรรม แต่ยังคงไว้ซึ่งสารัตถะหรือแก่น (essence) ของอัตลักษณ์ กล่าวคือ เป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรมแบบไม่เบ็ดเสร็จ เช่นเดียวกับ Rayback (1989, 263) ที่เห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์นี้ยังสามารถอนุรักษ์ความเป็นจีนฮกเกี้ยนได้ แต่ยังคงรับเอาวัฒนธรรมมลายูกลันตันเข้ามาผสมผสาน ส่วน Gosling (1988, 2-3) กล่าวถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์นี้ว่า การปรับตัวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในกลันตันอยู่ตรงกลาง (intermediate) ระหว่างชาติพันธุ์อื่นๆ แต่ Tan (1982, 28-31) กลับจัดกลุ่มชาติพันธุ์นี้ให้เป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์เปอรานากัน ซึ่งเป็นชื่อเรียกของกลุ่มคนโพ้นทะเลที่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมมลายูได้เป็นอย่างดี ต่อมานักวิชาการในช่วงหลังเช่น Teo (2003) และ Pue (2019) ได้นำทฤษฎี เวทีด้านหน้า front stage และ เวทีหลัง backstage ของ Erving Goffman มาประยุกต์เพื่ออธิบายการปรับตัวทางชาติพันธุ์ของชาวจีนเปอรานากันในกลันตัน โดยเห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในกลันตันจะแสดงให้เห็นว่าพวกเขามีพฤติกรรมเช่นเดียวกับคนมลายูกลันตันในพื้นที่สาธารณะตรงกันข้ามกับในพื้นที่ส่วนตัว เช่น ในกลุ่มเพื่อนหรือครอบครัว ที่จะเป็นพื้นที่ที่สามารถแสดงออกถึงความ เป็นชาวจีนได้

อย่างไรก็ตาม การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในกลันตัน ขณะนี้นั้นมีจำนวนค่อนข้างจำกัดและมาจากมุมมองของนักวิชาการซึ่งจัดว่าเป็นบุคคลภายนอก โดยบทความนี้นำเสนอมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในกลันตัน ผ่านการบอกเล่าเรื่องราว และอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์จากมุมมองของคนในชุมชนเอง (emic discourse) และสัมภาษณ์ชาวจีนเปอรานากันในรัฐกลันตัน โดยใช้มุมมองทางมานุษยวิทยาที่พยายามทำความเข้าใจถึงเรื่องราวการสร้างนิยามตัวตนใหม่ผ่านชีวิตประจำวันจากบทสนทนา การสังเกตทั้งแบบที่ส่วนรวมและไม่มีส่วนร่วมในชุมชนชาวจีนเปอรานากัน

ในกลันตัน ทำให้เห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในกลันตันพยายามฟื้นฟูความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่นและเรื่องราวตัวตนของกลุ่มโดยทั้งชาวบ้านเองและผ่านสมาคมชาวจีนเปอรานากันในกลันตันเพื่อทำให้ภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ดีขึ้นและเป็นที่รู้จักมากขึ้นในพื้นที่สาธารณะ

วิธีการเก็บข้อมูล

ข้อมูลและเรื่องราวในบทความนี้ได้มาจากการเก็บข้อมูลโดยวิธีทางมานุษยวิทยา คือวิธีการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (ethnography) ทั้งจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัย โดยผู้วิจัยได้เข้าไปพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนึ่งในอำเภอบาเจาะ รัฐกลันตันตั้งแต่ปี ค.ศ. 2018-2020 ในเดือนกันยายน ค.ศ. 2018 เป็นเวลาหนึ่งเดือน และในเดือนกันยายน ค.ศ. 2020 เป็นเวลา 6 เดือน รวมระยะเวลาในการพักอาศัยทั้งสิ้น 7 เดือน เรื่องราวและนิยามต่างๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์รวบรวมมาจากการพูดคุยในชีวิตประจำวัน การเข้าร่วมพิธีกรรมและงานฉลองต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในร้านกาแฟในชุมชน วัด สถานที่ที่รวมตัวกันของชุมชน เช่น ร้านกาแฟ ศาลาอเนกประสงค์ประจำหมู่บ้าน ซึ่งประเด็นในการสังเกตประกอบไปด้วย เรื่องเล่า ความคิดเห็น ท่าทางการสนทนา หัวข้อการสนทนา พฤติกรรมและการแสดงความคิดเห็นโดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมของคนในชุมชน ทั้งนี้ได้ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) จำนวน 2 ครอบครัวและผู้ให้ข้อมูลอีก 1 คนซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมชาวจีนเปอรานากันในกลันตัน เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นแบบทางการ กึ่งทางการและไม่เป็นทางการ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ประกอบสร้าง โดยความเป็นตัวตนนั้นเกิดจากการประกอบหลายๆ ชิ้นส่วนรวมกันขึ้นมา และการเชื่อมต่อนั้นส่วนต่างๆ เกิดขึ้น

ภายใต้บริบทของสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อบริบทเปลี่ยนไปค่านิยมของอัตลักษณ์ก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย (อภิญา เพ็ญฟูสกุล 2000; อ้างอิงมาจาก Stuart Hall 1996) ดังนั้นอัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่งและเปลี่ยนแปลงไม่ตายตัว เรื่องเล่าถือเป็นแนวทางหนึ่งในการศึกษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์อย่างหนึ่ง อย่างเช่นงานศึกษา “ยวนสี่คิ้ว” ในจังหวัดนครราชสีมาของ สุริยา สมุทคุปต์ และพัฒนา กิตติอาษา ทั้งสองได้กล่าวว่า อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมเมื่อถูกศึกษาผ่านเรื่องราว ความทรงจำและประสบการณ์จะมีความชัดเจนที่สุด (2001, 11) Ricoeur ก็กล่าวถึง อัตลักษณ์แบบเรื่องเล่า (narrative identity) โดย Ricoeur (1984 และ 1988) กล่าวว่า เรื่องเล่าหรือการจดบันทึกมีประโยชน์สองด้านต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ในปัจจุบัน ด้านแรกคือความเกี่ยวพันระหว่างเรื่องราวกับวิถีชีวิตและอีกด้านคือการสอดแทรกเรื่องราวของอดีตที่มีผลต่อเนื่องถึงการรับรู้ของตัวตนในปัจจุบัน และพฤติกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้นการเล่าเรื่องราวจึงสำคัญต่อการสร้างตัวตนและวัฒนธรรมของการนำเสนอตัวตนของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่แสดงในพื้นที่สาธารณะ

กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ริเริ่มผลิตและเผยแพร่เรื่องราวบอกเล่าความเป็นตัวตน วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาติตนเอง เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในการมีอยู่ของกลุ่มของตนมากขึ้น กลุ่มคนชายขอบสามารถสร้างอำนาจและตัวตนของตนเองได้ โดยเรียกอำนาจนี้ว่า อำนาจชุมชน หรือ อำนาจท้องถิ่น (local power) ผ่านกระบวนการทางวาทกรรมและการต่อสู้ในชีวิตประจำวัน (อานันท์ กาญจนพันธุ์ 2019, 145) โดยเฉพาะการผลิตเรื่องราวใหม่ๆ ที่กล่าวถึงเป็นตัวตนของชาติพันธุ์ Cocq (2014, 91) เน้นย้ำถึงความสำคัญของการรื้อฟื้นวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยเฉพาะการนิยามความหมายของประเพณีว่ามีความสำคัญอย่างมากกับชนพื้นเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ และชาติพันธุ์ชายขอบต่าง ๆ เนื่องจากกลุ่มเหล่านี้ต้องเผชิญกับความยากลำบากในการดำรงรักษาไว้

ซึ่งวัฒนธรรมเดิมของตนที่มักถูกกลืนหายไปกับวัฒนธรรมอื่นจนสูญเสียอัตลักษณ์ อีกทั้งแนวคิดการรื้อฟื้นวัฒนธรรมท้องถิ่น (traditional revival) ผ่านการเล่าเรื่องเพื่อบอกเล่าเรื่องราวของความเป็นตัวตนซึ่งพัฒนาแนวคิดจาก Handler และ Linnekin (1984, 287) จากการกล่าวถึงการรื้อฟื้นวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นการกระทำที่อ้างอิงมาจากอดีตซึ่งสืบทอดภายในชุมชน รวมทั้งแนวคิดของ Wallace (1956) ที่อธิบายถึงการเคลื่อนไหวเพื่อรื้อฟื้นวัฒนธรรม (revitalization movement) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ที่อธิบายถึงวัฒนธรรมในลักษณะที่ว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ โดยเขาได้ย้ำถึงความสำคัญของการรื้อฟื้นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ต้องดำเนินการโดยสมาชิกของกลุ่มคนในชุมชน การสร้างเรื่องเล่านั้นเป็นการสร้างเสริมสำนึกความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของชุมชนและสร้างความเป็นสถาบันโดยกลุ่มคนที่เป็นหัวหน้าชุมชนหรือองค์กรในท้องถิ่นที่สามารถคัดเลือกวัฒนธรรมที่ตนเองต้องการหรือไม่ต้องการนำเสนอได้ (Cocq 2014) การรื้อฟื้นวัฒนธรรมท้องถิ่นยังสามารถสร้างขึ้นผ่านวัตถุนั้น Noyes (2009, 246-247) เห็นว่า วัตถุทางวัฒนธรรมยืนยันยืนยันความเป็นอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ และยังสามารถอยู่ยาวนานเสมือนแช่แข็งไว้ ซึ่งวัฒนธรรมทางวัตถุยังสามารถสร้างขึ้นและต่อรองจากกลุ่มที่ไม่ใช่ผู้นำชุมชนอย่างที่ Cocq นำเสนอแต่เกิดการเคลื่อนไหวจากระดับล่าง ซึ่งก็คือสมาชิกในชุมชนนั้น (Liebman 2008, 368) นักวิชาการร่วมสมัยหลายท่านกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องเล่าและอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ อาทิเช่น Jaspal และ Coyle (2010) กล่าวถึงการศึกษาชาวอังกฤษเชื้อสายเอเชียที่พยายามสร้างนิยามความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองอย่างต่อเนื่อง คล้ายกับการศึกษาของ Kalkman (2003, 34) ที่เห็นว่าชาวแคนาดาเชื้อสายอินโดนีเซียได้นำเทศกาล ดนตรี ภาพยนตร์และสื่อต่าง ๆ เข้ามาเน้นย้ำความต่อเนื่องของอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง การสร้างตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เน้นการสร้างอย่างต่อเนื่องของเรื่องราวไม่เฉพาะแต่

ปัจจุบันแต่ยังสร้างอดีตขึ้นมาอีกด้วยเพื่อตอกย้ำความสำคัญของเรื่องราวในปัจจุบัน (Bielby and Kully 1986, 24)

บทความนี้ใช้แนวคิดการผลิตเรื่องราวเพื่อสร้างตัวตน (self-narratives) ของกลุ่มชาติพันธุ์ผ่านเรื่องเล่าและวัตถุที่ถูกจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์โดยเรื่องราวเป็นจุดสำคัญของการนิยามอัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันได้เลือกลักษณะทางวัฒนธรรมบางอย่างเพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มผ่านเรื่องเล่าในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้สมาคมชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในกลันตันยังเป็นองค์กรสำคัญที่ทำหน้าที่เน้นย้ำความสำคัญและการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันโดยการเลือกลักษณะวัฒนธรรมเฉพาะอย่างมานำเสนอ สมาคมฯถือเป็นแรงขับเคลื่อนหลักในกระบวนการรื้อฟื้นวัฒนธรรมท้องถิ่นและกำหนดความหมาย คำนิยามของวัฒนธรรมชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันในชีวิตประจำวันและผ่านพิพิธภัณฑ์ชุมชน การนำวัฒนธรรมเผยแพร่สู่บุคคลภายนอกโดยการจัดกิจกรรมหรือนิทรรศการต่างพื้นที่จัดขึ้นเพื่อแนะนำวัฒนธรรมของตนเองในพื้นที่สาธารณะ

ประวัติการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตัน

การเข้ามาตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันนั้นไม่แน่ชัดว่าเข้ามาตั้งถิ่นฐานเมื่อใด หลักฐานเก่าแก่ที่สุดคือชื่อเมืองกลันตันที่ปรากฏในงานเขียนชาวจีนชื่อ Zao Rugua ในปี ค.ศ. 1225 (อ้างใน Tan 1982, 31) เช่นเดียวกับ Wang (1960, 34) ซึ่งได้สันนิษฐานการตั้งถิ่นฐานอย่างชัดเจนของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันในคริสต์ศตวรรษที่ 13 และการศึกษาชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันของ Hanapi (1986, 30-31) และ Teo (2003, 38) กล่าวว่าพวกเขาส่วนใหญ่มาจากมณฑลฟูเจี้ยน

ในจีนตอนใต้และอีกพวกอพยพหลังตั้งถิ่นฐานในจังหวัดปัตตานีระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 17 และ 18 นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันพบว่าบางส่วนได้อพยพมาจากจังหวัดสงขลาอีกด้วย การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันมักสร้างบ้านเรือนอยู่ติดกับแม่น้ำ และจำนวนของผู้ตั้งถิ่นฐานถือว่ามีย่านน้อยกว่าคนจีนอพยพแห่งอื่นในมาเลเซียเนื่องจากไม่มีแรงจูงใจทางเศรษฐกิจมากเท่ากับเมืองทางฝั่งตะวันตกของมาเลเซีย (Winzeler 1985, 18-19) ส่วนใหญ่การตั้งถิ่นฐานเกิดขึ้นริมแม่น้ำเนื่องจากพื้นที่ลุ่มตอนในของกลันตันเป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์มลายูและชาวสยามที่อาศัยอยู่ก่อนแล้ว

จุดเริ่มต้นของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันคือการแต่งงานระหว่างชาวจีนและชาวสยามพื้นถิ่น การแต่งงานระหว่างชาวสยามในกลันตันเป็นธรรมเนียมที่นิยมของชาวจีนฮกเกี้ยนจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 18 จากการขาดแคลนหญิงชาวจีนฮกเกี้ยนและการแต่งงานกับชาวสยามนั้นชาวจีนฮกเกี้ยนสามารถปรับตัวกับวัฒนธรรมและศาสนาได้ง่าย (Teo 2003, 7) การแต่งงานระหว่างชาวจีนและชาวสยามนับเป็นจุดกำเนิดสำคัญที่ส่งผลต่อการก่อเกิดวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันที่แตกต่างจากกลุ่มเปอรานากันอื่นในมาเลเซีย นอกจากกรุปพรณยานนอกซึ่งแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อนบ้านที่เกิดจากการแต่งงานระหว่างชาวจีนและชาวสยามแล้ว การติดต่ออย่างใกล้ชิดกับชาวมลายูและชาวสยามทำให้กลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันข้ามพรมแดนทางชาติพันธุ์ไปยังกลุ่มชาติพันธุ์มลายูและสยาม โดยกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันสื่อสารโดยใช้ภาษาฮกเกี้ยนพื้นบ้านที่ผสมผสานกับภาษามลายูกลันตันและภาษาไทยกลันตันแต่ยังสามารถรักษาลักษณะดั้งเดิมของภาษาไว้ได้ พวกเขาสามารถพูดทั้งภาษามลายูกลันตันและภาษาไทยกลันตันได้อย่างคล่องแคล่ว

รูปที่ 1 ชาวบ้านทั้งชาวสยามกลันตันและชาวจีนเปอรานากันร่วมงานทำบุญงานส่งเปรตที่วัดในหมู่บ้านมาลีย อำเภอบาเจาะ รัฐกลันตัน
ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 20 เดือนกันยายน ค.ศ. 2019

กลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันเคารพนับถือบรรพบุรุษและเทวดาเหมือนอย่างศาสนาจีน พวกเขาบูชาเทพจากตำนานปกรณัมจีน เช่น กวนอู ปูตจ้อ ปูตเท่ก่ง และเทพประจำบ้าน (ติกอง, *tigong*) มีการเขียนป้ายภาษาจีนหรือ เหลียน (*lian*, 联) ติดตามผนังบ้าน แต่สิ่งหนึ่งที่ทำให้ชาติพันธุ์กลุ่มนี้แตกต่างจากชาติพันธุ์จีนในมาเลเซียคือ พวกเขาถือศาสนาพุทธนิกายไทยเถรวาทเป็นศาสนาหลัก กลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันนิยมไปวัด ทำบุญตักบาตร เข้าร่วมเทศกาลทางพระพุทธศาสนาต่างๆ และมีการตั้งพระพุทธรูปแบบไทยที่บ้าน ซึ่ง Kershaw (1981, 99) ให้ความเห็นว่าการติดต่อกับชาวสยามเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการผสมผสานความเชื่อระหว่างพุทธศาสนาและศาสนาจีน นอกจากนี้ลักษณะสำคัญของศาสนาจีนที่ผสม

ความเชื่อ (syncretic) กับลัทธิเต๋า พุทธศาสนานิกายมหายานและเถรวาท เข้าด้วยกัน ทำให้ชาวจีนเปอรานากันเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาและยังคงไปศาลเจ้าจีนอีกทั้งยังคงนับถือบรรพบุรุษควบคู่กัน (Johnson 2012, 93) ตัวอย่างเช่นการทำบุญงานศพก่อนการเผาหรือฝังศพ ชาวจีนเปอรานากันในรัฐกลันตันจะนิมนต์พระจากวัดไทยในชุมชนมาสวดก่อนจะทำพิธีฝังหรือเผาซึ่งจัดแบบจีนฮกเกี้ยนดั้งเดิมดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรมจีนในหมู่บ้าน

ชีวิตประจำวันของชาวจีนเปอรานากันในรัฐกลันตันมีความคล้ายคลึงกับทั้งชาวมลายูและชาวสยาม พวกเขานิยมบริโภคน้ำบูดู (*budu*) โดยกินคู่กับผักพื้นบ้าน (อุลัม, *ulam*) อาหารประจำวันที่มีจะทำในครัวเรือน เป็นอาหารพื้นถิ่นของชาวมลายูกลันตัน เช่น ปลาย่าง (อีกัน บากา, *ikan bakar*), ต้มปลากับน้ำบูดู (อีกัน สิงกัง, *ikan singgang*), ผักต้มในน้ำกะทิ (สาเยอร์ กูไล เลอเมาะ, *sayur gulai lemak*) พวกเขาายังนิยมใช้มือในการรับประทานอาหาร นอกจากนี้ชาวพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันยังชอบรับประทานอาหารไทย โดยเฉพาะอาหารประเภทยำ โดยเฉพาะข้าวยำแบบชาวยุโรปกลันตันและยำประเภทต่าง ๆ แต่รสชาติอาจจะไม่เผ็ดนัก การแต่งตัวจะมีลักษณะคล้ายชาวมลายูโดยส่วนใหญ่ผู้หญิงนิยมนุ่งโสร่งบาติก ขณะที่ผู้ชายจะนุ่งผ้าขาวมาและโปกหัวด้วยผ้าขาวม้าเมื่ออยู่ในบ้านหรือทำงานในสวน

การต่อรองอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากัน ในรัฐกลันตัน

ชาวจีนเปอรานากันในรัฐกลันตันมักจะเผชิญกับปัญหาและคำถามถึงสถานะของชาติพันธุ์ว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไหนเพราะลักษณะทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์นี้มีความซับซ้อน ด้วยข้อแรกถ้ามองจากมุมมองความเป็นจีน (Chineseness) เช่น รูปลักษณ์ภายนอก, สีผิว, ภาษา และบรรพบุรุษ (Tong

2006) จะพิจารณาได้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันนั้นไม่ถูกนับรวมเป็นจีนหรือที่ Pue (2009) นิยามว่า “unpure Chinese” เพราะพวกเขาคล้ายกับชาติพันธุ์มลายูมากกว่า โดยสีผิวที่มีความคล้ำกว่ากลุ่มชาติพันธุ์จีนโดยทั่วไปเนื่องจากการแต่งงานกับชาวสยาม อีกทั้งภาษาฮกเกี้ยนที่ใช้กันอยู่นั้นมีการผสมภาษามลายูกลันตันและภาษาไทยกลันตันลงไป ทั้งกลุ่มวัยกลางคนและผู้สูงอายุไม่สามารถพูดและเขียนภาษาจีนกลางได้ สกินเนอร์ (1995, 65) ได้ให้ข้อสังเกตว่า กลุ่มชาวจีนที่ผสมกลมกลืนกับกลุ่มคนท้องถิ่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้มากที่สุดคือ ชาวจีนฮกเกี้ยน แม้ว่าพวกเขาจะปรับตัวได้ดีที่สุดแต่สกินเนอร์ได้ละเลยหนึ่งลักษณะสำคัญของชาวฮกเกี้ยนนั้นคือแม้จะปรับตัวกับสภาพแวดล้อมใหม่ได้ดีแต่พวกเขาสามารถรักษาวัฒนธรรมจีนและอัตลักษณ์ความเป็นจีนได้สืบต่อมาหลายรุ่น ดังนั้นการนิยามความเป็นจีนจึงไม่ใช่คำตอบของการรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันเพราะไม่มีมาตรฐานที่สามารถวัดว่ากลุ่มใดเป็นจีนมากกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ย่อมแสดงความเป็นจีนแตกต่างกันตามการรับเอาวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ามาในแต่ละพื้นที่และการปรับตัวโดยการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่ม (Tan 2004, 67)

การแบ่งแยกทางชาติพันธุ์ในประเทศมาเลเซียเริ่มต้นตั้งแต่การประกาศอิสรภาพจากการเป็นประเทศอาณานิคมของอังกฤษ อัตลักษณ์ในประเทศมาเลเซียสามารถแบ่งเป็นสองระดับ ระดับแรกคืออัตลักษณ์แห่งชาติที่กำหนดโดยรัฐบาล และอีกระดับนิยามด้วยการใช้ชีวิตประจำวันที่เป็นอัตลักษณ์ทางสังคมที่แตกต่างกันไปตามปัจเจกบุคคลและประสบการณ์ที่ได้รับ (Shamsul 1996) การใช้ชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันนั้น สะท้อนให้เห็นพลวัตการนิยามตัวตนได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวตามบริบทที่กำลังเผชิญในขณะนั้น จากการลงพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยได้สังเกตว่ากลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตัน มักจะเรียก

แทนตัวเองแตกต่างกันออกไปตามการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ นางจิม (2019) ได้อธิบายให้ผู้วิจัยฟังว่า “พวกเราเรียกแทนตัวเองและใช้ภาษาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ถ้าพูดคุยในหมู่บ้านมักจะใช้ภาษาฮกเกี้ยนท้องถิ่นและแทนตัวเองว่า เต็งหลาง (teng lang, 唐人 แปลว่า คนจีนสมัยราชวงศ์ถังซึ่งมีหมายถึงโดยทั่วไปว่าคนจีน-เน้นโดยผู้วิจัย) เมื่อคุยกับกลุ่มอื่นจะแทนตัวเองอย่างอื่นเช่น จินา กำปอง “cina kampung” (จีนบ้าน), จินา คีโต “cina kito” (จีนเรา), จินบก (บกหมายถึงชนบทในภาษาไทยกanton) และฮกเกี้ยนสยาม ซึ่งเปลี่ยนไปตามความสัมพันธ์กับบุคคลนั้น ในปัจจุบันจะเรียกตัวเองว่า Kelantan peranakan Chinese เพื่อรวมกลุ่มตนเองเข้าไปกลุ่มเปอรานากันอื่น ซึ่งเป็นชื่อทางการของสมาคมเปอรานากันในรัฐกลันตันเลือกใช้ในการปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอก

แต่การรู้จักปรับตัวของชาวจีนเปอรานากันในรัฐกลันตันกลับส่งผลด้านลบกับกลุ่มชาติพันธุ์เช่นกัน เนื่องจากพวกเขาปรับเปลี่ยนตัวตนและข้ามพรมแดนทางชาติพันธุ์ในหลากหลายบริบททำให้ภาพลักษณ์ของกลุ่มไม่แน่ชัดว่าเป็นกลุ่มใด อัตลักษณ์ของกลุ่มมักถูกกลุ่มคนภายนอกตีตรา (label) จากการสัมภาษณ์และพูดคุยในชีวิตประจำวันพบว่าปัญหาใหญ่ที่กลุ่มชาติพันธุ์นี้เผชิญคือ การนิยามตัวตนว่าเป็นส่วนหนึ่งของชาติพันธุ์จีน แต่กลุ่มชาติพันธุ์จีนกลุ่มอื่นกลับมองว่า พวกเขาไม่มีคุณสมบัติความเป็นจีนเพียงพอ การถูกตีตราว่าเป็น “จีนบ้าน” (*cina kampung*) มีผลต่อการรับรู้และการนิยามตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันอย่างมาก เพราะการรับรู้ว่าเป็นจีนบ้านที่แตกต่างจาก “จีนเมือง” (*cina bandar*) เป็นการตอกย้ำสถานะที่ด้อยกว่าทางด้านเศรษฐกิจ, สังคม และวัฒนธรรม โดยภาพที่ถูกนำเสนอเป็นการขบเน้นความเป็นชนบทและเป็น “จีนที่ไม่บริสุทธิ์” ซึ่งเป็นแนวคิดจาก Winzeler (1985, 42-43) เพื่อเน้นถึงความแตกต่างของพื้นที่การตั้งถิ่นฐานและช่วงเวลาการเข้ามาตั้งถิ่นฐานในกลันตัน แต่ในปัจจุบันความเป็นจีน

ถูกยกมาเป็นเกณฑ์การแบ่งแยกกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตัน นอกจากกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งเรื่องรูปลักษณะภายนอกที่ถูกมองว่าหน้าตาเหมือนคนมลายูมากกว่า ภาษาฮกเกี้ยนที่มีการผสมกับภาษาพื้นถิ่นและการที่ผู้สูงอายุไม่สามารถพูดภาษาจีนกลางถูกหยิบยกมาเป็นมาตรฐานที่ทำให้ภาพของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันแตกต่างและไม่ชัดเจน

จากความไม่ชัดเจนที่เกิดขึ้นนั้นกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันจึงได้พยายามต่อรองตัวตนและอัตลักษณ์ของตนเองด้วยการปรับมุมมองและสร้างความหมายของกลุ่มขึ้นมาใหม่ จากที่กลุ่มคนภายนอกมองว่ากลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันมีความคลุมเครือ โดยปรับให้กลายเป็นข้อดีของกลุ่มในฐานะอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่เหมือนกับกลุ่มอื่น แทนที่จะต้องการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น พวกเขาได้เลือกทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ ในชุมชนเป็นไปเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนที่จะสืบทอดอัตลักษณ์นี้ต่อไป อีกทั้งคงสืบทอดประเพณีดั้งเดิมและยังปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวันโดยเฉพาะประเพณี วัฒนธรรมแบบจีน เช่น ประเพณีแต่งงาน, พิธีศพ, งานฉลองตามประเพณีจีนรอบปี และการผสมผสานวัฒนธรรมมลายูกลันตันในด้านอาหาร และการนับถือพุทธศาสนาเถรวาทแบบไทย ซึ่งยังคงสามารถพบเห็นได้อย่างปกติ การนำเสนอเรื่องราวการสร้างตัวตนและนิยามของกลุ่มชาติพันธุ์นี้แน่นยำและส่งเสริมการดำรงอยู่ในนามกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันซึ่งไม่ค่อยเป็นที่รู้จักนักทั้งในประเทศมาเลเซียเองและต่างประเทศ โดยมีการสร้างเรื่องราวเพื่อปรับเปลี่ยนนิยามของความเป็นจีนเปอรานากันในรัฐกลันตันดังต่อไปนี้

“ชาติพันธุ์ที่สามารถดำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม”

จีนเมืองและกลุ่มชาติพันธุ์จีนกลุ่มอื่นในมาเลเซียนั้นมองกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันว่า เป็นกลุ่มชาวจีนที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรม

มลายูและสยามอย่างมากทั้งการแต่งงานระหว่างชาวจีนและชาวไทยสยาม การติดต่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับชาวมลายูทำให้พวกเขาแตกต่างออกไป อย่างไรก็ตาม Winzeler (1988, 40) ได้ตั้งข้อสังเกตว่ากลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันมีสำนึกของอัตลักษณ์ความเป็นจีนสูง เช่น โครงสร้างบ้าน, พิธีกรรม และความสามารถในการพูดภาษาฮกเกี้ยน พวกเขาสามารถเข้าใจความแตกต่างระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองและกลุ่มอื่นได้เป็นอย่างดี ดังนั้นในปัจจุบันชาวจีนเปอรานากันในรัฐกลันตันได้พยายามลบภาพกลุ่มชาติพันธุ์ที่คนภายนอกคิดว่าไม่เป็นคนจีนเพียงพอที่จะเรียกตัวเองเป็นคนจีน โดยการอ้างอิงถึงความดั้งเดิมของพิธีกรรมและประเพณีที่ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงจากอดีตและสามารถรักษามาได้ถึงปัจจุบัน ในบทความนี้ยกตัวอย่างประเพณีการแต่งงานซึ่งเป็นประเพณีที่สำคัญและเป็นความภูมิใจของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันที่ยังรักษาและคงรูปแบบพิธีกรรมได้เหมือนอดีต พิธีกรรมที่สำคัญที่สุดของการแต่งงานคือ พิธีกรรมการหิวหมหรือ “ฉิวเถ้า” (*chhiu thau*, 上头) ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่เป็นสัญลักษณ์ของการเปลี่ยนผ่านจากเด็กสู่ความเป็นผู้ใหญ่ นายหวัง (2018) ผู้เข้าร่วมพิธีได้กล่าวถึงความสำคัญของพิธีแต่งงานว่า “พวกเรา (กลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตัน) ยังคงปฏิบัติตามสิ่งที่บรรพบุรุษได้ปฏิบัติมา เพียงแค่บางพิธีกรรมที่ไม่สำคัญหรือมีรายละเอียดมากเกินไปถูกทำให้สั่นลง แต่หัวใจสำคัญของพิธีกรรมนั้นยังคงอยู่ บางครั้งคนรุ่นใหม่ได้ริเริ่มกิจกรรมบางอย่างตามสมัยนิยมแต่กิจกรรมเหล่านั้นก็ไม่ได้ทำให้รูปแบบพิธีกรรมเปลี่ยนไปแต่อย่างใด โดยเฉพาะพิธีหิวหมที่ยังคงปฏิบัติสืบต่อกันมา” ประเพณีการแต่งงานนี้ไม่สามารถพบเห็นได้อีกแล้วในพื้นที่อื่นของประเทศมาเลเซีย แม้จะมีกลุ่มเปอรานากันกลุ่มอื่นอาศัยอยู่แต่ไม่มีกลุ่มใดสืบทอดประเพณีนี้ (Tan 2002; Pue 2017) กลับกันพิธีกรรมในงานแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันยังคงยึดถือข้อปฏิบัติที่ใช้มาตั้งแต่บรรพบุรุษ

รูปที่ 2 แสดงการจัดอาหารสำหรับถวายแก่บรรพบุรุษเนื่องในวันครบรอบวันตายของเจ้าของบ้าน ซึ่งเป็นบ้านแบบดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตัน โดยอาหารที่สำคัญที่สุดคือ เส่งเล่ (senglay) ประกอบด้วยหมูสามชั้น ไก่ต้มและไข่เป็ดต้ม อีกทั้งอาหารเกือบทั้งหมดมีส่วนผสมของเนื้อหมู
ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 13 เดือนธันวาคม ค.ศ. 2019

อาหารที่ใช้สำหรับถวายแก่บรรพบุรุษและเทพดาในงานแต่งงานและพิธีกรรมอื่นๆ ก็เป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่กลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันให้ความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะการปรุงเนื้อหมูเป็นอาหารจานหลักของพิธีกรรม เนื่องจากกลันตันเป็นรัฐอิสลามและการรับประทานเนื้อหมูถือเป็นข้อห้าม ดังนั้นกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันที่มักอาศัยอยู่ในชนบทไกลจากตัวเมืองจึงไม่สามารถบริโภคเนื้อหมูได้เป็นประจำ การใช้เนื้อหมูเพื่อประกอบอาหารส่วนใหญ่มักจะใช้เมื่อมีพิธีกรรมสำคัญเท่านั้น

ดังนั้นการประกอบอาหารโดยมีหมูเป็นส่วนประกอบหลักคือพรมแดนชาติพันธุ์ที่สำคัญของกลุ่มโดยเฉพาะกับชาติพันธุ์มลายูกันตัน (Tan, Kamarudin, and Mohd Shahrul Imran Lim Abdullah 2015, 424) อีกทั้งนายสี (2019) ซึ่งเป็นผู้นำพิธีกรรมจีนในงานแต่งงานเสริมว่า “พวกเรายังรักษาวัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยนไว้ แต่กลุ่มชาติพันธุ์จีนอื่นนั้นไม่สืบทอดพิธีกรรมแบบจีน แต่เปลี่ยนไปรับวัฒนธรรมจีนแบบใหม่แทน แต่พวกเราไม่เปลี่ยน ยังคงรักษาและสืบทอดพิธีกรรมแบบจีนฮกเกี้ยนอยู่ และคนรุ่นใหม่ก็ยังคงใส่ใจกับพิธีกรรมต่าง ๆ”

นอกจากประเพณีการแต่งงานและอาหารที่ใช้ในการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้ว บ้านแบบดั้งเดิมของชาวจีนเปอรานากันในรัฐกลันตันก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมและเป็นสัญลักษณ์ของชุมชน บ้านแบบดั้งเดิมนั้นเป็นการปรับโครงสร้างให้เข้ากับสภาพแวดล้อมแบบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ชาวจีนฮกเกี้ยนได้สร้างบ้านและออกแบบสถาปัตยกรรมที่ใกล้เคียงกับจีนตอนใต้แต่ปรับเปลี่ยนโครงสร้างบางอย่างให้เข้ากับอากาศร้อนชื้นในกลันตัน ตัวอย่างเช่น การออกแบบชานบ้านที่ยาวและกว้างเพื่อใช้ในหลากหลายวัตถุประสงค์ Lim และ Lim (2014) เสนอว่าพวกเขามักจะอาศัยอยู่บริเวณชานบ้านเป็นส่วนใหญ่เพื่อหลบอากาศร้อนในตอนกลางวัน และใช้เป็นพื้นที่รับแขก โดยพื้นที่ภายในตัวเองสร้างโดยยึดสถาปัตยกรรมแบบจีนตอนใต้และจะเปิดใช้เมื่อมีงานพิธีกรรมจีนที่สำคัญเท่านั้น แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมที่มีชาวมลายูมุสลิมเป็นใหญ่เนื่องจากพื้นที่กลางบ้านนั้นเป็นห้องสำหรับสักการะเทพดาของจีนและที่ตั้งป้ายวิญญาณบรรพบุรุษ อีกทั้งกระเบื้องของบ้านนั้นยังเป็นเอกลักษณ์ของบ้านแบบดั้งเดิมคือ เป็นกระเบื้องดินเผาที่เรียกว่า อะตัมบิง สิงกอร่า (*atap singgora*) ที่ได้รับอิทธิพลมาจากกระเบื้องดินเผาจากจังหวัดสงขลาที่สร้างขึ้นจากดินเหนียวบริเวณปากแม่น้ำโกโล๊ะชุมชนที่ในปัจจุบันหมู่บ้านชาติพันธุ์จีนเปอรานากันยังคงอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี

“ชาติพันธุ์ที่สามารถอยู่ร่วมกับชาติพันธุ์อื่นได้อย่างประนีประนอม”

ระหว่างการศึกษา ผู้วิจัยจะสนทนากับชาวบ้านหลากหลายหมู่บ้านและเมื่อต้องทำความรู้จักในครั้งแรก ผู้วิจัยมักให้ชาวบ้านเล่าเรื่องราวและวัฒนธรรมของชาวเปอรานากันนั้นเป็นอย่างไร รวมทั้งการสนทนาในชีวิตประจำวันและจากการสังเกตปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ จากการรวบรวมบทสนทนาเหล่านั้น กลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันมักเล่าเรื่องราวที่สะท้อนภาพของชาติพันธุ์ในทิศทางที่ดี หลากหลายเรื่องราวเน้นถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติกับชาติพันธุ์เพื่อนบ้าน และเสนอภาพของชาติพันธุ์ที่พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันกับชาติพันธุ์ใกล้เคียง โดยเฉพาะเมื่อพูดถึงความตึงเครียดระหว่างชาติพันธุ์จากการแบ่งแยกชาติพันธุ์ตามนโยบายของรัฐมาเลเซียซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากการเป็นอาณานิคม Haque (2003, 243) กล่าวว่าสังคมมาเลเซียถูกแบ่งโดยเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และประเพณี โดยกำหนดในรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ความสัมพันธ์กับชาติพันธุ์อื่นกับกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันกลับตรงกันข้าม พวกเขาเลือกที่จะนำเสนอเรื่องเล่าที่ทำให้เห็นว่ากลุ่มของตนเองมีความตึงเครียดระหว่างชาติพันธุ์น้อยกว่ากลุ่มอื่น บทความนี้นำเสนอสองกรณีเพื่อแสดงให้เห็นเรื่องราวที่กลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันเลือกเพื่อผลิตเรื่องราวใหม่ในการสร้างตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่สาธารณะ

กรณีแรกคือข้อสังเกตของผู้วิจัยต่อเรื่องเล่าของอดีตผู้ใหญ่บ้านชาวจีนเปอรานากันในรัฐกลันตันที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านไทยสยามและล้อมรอบด้วยหมู่บ้านชาวมลายูมุสลิม เขาเปิดร้านกาแฟและร้านขายของชำในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่เป็นตัวอย่างของการใช้ชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันที่มีการติดต่อกับหลากหลายชาติพันธุ์ใกล้เคียงและเป็นตัวอย่างการปรับเปลี่ยน, ผสมผสาน และความเข้าใจต่างวัฒนธรรม อดีตผู้ใหญ่บ้านสามารถสื่อสารด้วยภาษามลายูกลันตันได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังพูดภาษาไทย

กลันตันได้อย่างคนสยาม จากการลงพื้นที่และเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมในหมู่บ้าน ผู้วิจัยสังเกตเห็นอดีตผู้ใหญ่บ้านในงานต่างๆ ทั้งในหมู่บ้านและภายนอก อดีตผู้ใหญ่บ้านได้รับคำเชิญชวนให้ไปร่วมงานของชาวมุสลิมมลายู เขายังสนับสนุนกิจกรรมของวัดไทยในหมู่บ้านและกิจกรรมทางศาสนาอิสลาม เมื่อมีคนเข้ามาเอยชวนหรือขอสนับสนุนเป็นเงินหรือสินค้า เช่น แก๊สและอุปกรณ์อื่นๆ การติดต่อระหว่างอดีตผู้ใหญ่บ้านกับผู้คนในชุมชนสะท้อนให้เห็นถึงการพึ่งพาอาศัยและเครือข่ายของต่างกลุ่มชาติพันธุ์ในระดับหมู่บ้าน กลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันมีความสัมพันธ์ระดับปัจเจกบุคคลที่ซับซ้อนซึ่งมีผลต่อการรับรู้และจิตสำนึกความเป็นชุมชน อีกทั้งก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในหมู่บ้าน เพราะกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันได้ตั้งถิ่นฐานในกลันตันมาเป็นเวลานาน มีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมที่แตกต่างเป็นเวลานาน อดีตผู้ใหญ่บ้าน (2020) และภรรยาให้สัมภาษณ์ว่า “เรากินเหมือนคนมลายู พูดเหมือนคนมลายู เราพูดคุย ค้าขายระหว่างกัน แม้บางครั้งไม่ได้พูดกันแต่ยังรู้จักกันหมด ถือว่าไม่เคยมีปัญหากัน” โดยอดีตผู้ใหญ่บ้านและภรรยามักกล่าวถึงความสัมพันธ์กับคนมลายูในหลาย ๆ โอกาส

กรณีที่สองคือ การสนับสนุนภาพลักษณ์ความเป็นสังคมที่พร้อมปรับตัวและประนีประนอมผ่านการสร้างพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นซึ่งสมาคมจีนเปอรานากันในรัฐกลันตันที่พยายามเผยแพร่เรื่องราวเพื่อบอกเล่าอัตลักษณ์ของกลุ่มในพื้นที่สาธารณะมากขึ้น กลุ่มสมาคมได้มุ่งเน้นการผลิตภาพความเป็นชุมชนที่มีหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกัน และกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันนั้นเป็นกลุ่มที่สามารถผสมผสานวัฒนธรรมที่ต่างกันได้เป็นหนึ่งเดียวกันได้ เรื่องเล่านั้นจัดแสดงผ่านนิทรรศการแสดงให้เห็นถึงการรับรู้ตัวตนของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันที่ใช้บ้านแบบดั้งเดิมมาเป็นพิพิธภัณฑ์โดยเน้นการจัดสรรพื้นที่แสดงเป็นส่วนต่างๆ ของบ้าน

ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ กลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันได้นำเสนอภาพของผสมผสานวัฒนธรรมกับความเป็นมลายูด้วยการเน้นว่าพวกเขาเป็นชาวจีนฮกเกี้ยนที่มีวัฒนธรรมเหมือนคนมลายู เช่น มีความเชี่ยวชาญในการเขียนภาษายาวี การตั้งชื่อเล่นของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันที่เป็นการนำชื่อจีนไปพ้องเสียงกับภาษามลายูกลันตันเพื่อใช้เรียกกันในหมู่บ้าน อย่างเช่น อาวัง (Awang) อาเมะ (Eh Mek) และ เมะ บุงอ (Mek Bunga) ล้วนเป็นชื่อภาษามลายูกลันตัน อีกทั้งการละเล่นต่าง ๆ ที่กลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เช่น การทำว่าวกลันตันและการเล่นวังกุลิต (*wayang kulit*) หรือหนังตะลุงกลันตัน ซึ่งการละเล่นจำพวกนี้เป็นการละเล่นเฉพาะรัฐกลันตันในฐานะวัฒนธรรมที่เก่าแก่ของรัฐ และชาวจีนเปอรานากันในรัฐกลันตันยังได้รับการยอมรับในฐานะศิลปินแห่งชาติมาเลเซีย ซึ่งถือเป็นศิลปินชาวจีนเปอรานากันเพียงหนึ่งเดียวที่ได้รับตำแหน่งในสาขานี้

สมาคมกลุ่มจีนเปอรานากันในรัฐกลันตันยังสร้างศูนย์ศึกษาวรรณกรรมพุทธเถรวาทขึ้นอีกด้วย เป็นความพยายามในการเรียนรู้พระพุทธศาสนาเถรวาทแบบไทย เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันไม่สามารถเข้าใจภาษาไทยในระดับสูงโดยเฉพาะคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา สมาคมจึงได้มีการจัดการเรียนรู้อรรถะแก่ผู้ที่สนใจและจัดค่ายธรรมะแก่เยาวชนเพื่อปลูกฝังพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบไทยอีกทางหนึ่ง เพื่อสนับสนุนการนับถือศาสนาพุทธ เนื่องจากการเป็นพุทธนั้นมีนัยยะที่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันมีความแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์มลายูและกลุ่มเปอรานากันอื่นในมาเลเซีย แต่เป็นกลุ่มเดียวกับชาวสยามกลันตัน

สรุปและอภิปราย

กลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันเลือกที่จะย้อนกลับไปพิจารณาข้อโต้แย้งของตัวเอง และตีความประวัติศาสตร์จนเข้าใจความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองแทนที่จะละเลยต่อความเป็นชาติพันธุ์ของตนเอง (Wimmer 2013, 58) การตีความเรื่องราวในมุมมองใหม่ทำให้เกิดสำนึกความเป็นกลุ่มและเล็งเห็นว่าตนเองนั้นเป็นผู้ที่รักษาและปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มและสามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของบรรพบุรุษไว้ได้ ชาวจีนเปอรานากันในรัฐกลันตันหันกลับมาให้คุณค่ากับวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของตนเองมากขึ้นและเห็นว่ากลุ่มของตนเองนั้นสามารถอยู่ร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นได้เป็นอย่างดีเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น โดยการต่อรองความหมายของชาติพันธุ์โดยการสร้างเรื่องเล่าใหม่นั้นเกิดขึ้นในสองระดับคือการบอกเล่าเรื่องราวในชีวิตประจำวันและการสร้างวัตถุทางวัฒนธรรมเพื่อจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่สร้างขึ้นด้วยสมาคมของกลุ่มชาติพันธุ์เอง โดยการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์เป็นปัจจัยสำคัญในการนิยามอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ (Hendry 2005, 4-5) การจัดแสดงนิทรรศการมีผลโดยตรงต่อความความคิดเห็นของกลุ่มชาติพันธุ์เอง โดยเฉพาะสมาชิกของสมาคมและมีผลต่อการรับรู้ของบุคคลภายนอกถึงการมีอยู่ของชาวจีนเปอรานากันในรัฐกลันตัน วัตถุและเรื่องราวที่ถูกจัดแสดงกลายเป็นนิยามอัตลักษณ์ใหม่ของชาวจีนเปอรานากันในรัฐกลันตันโดยเป็นแหล่งอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงเมื่อสนทนาเกี่ยวกับอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของกลุ่ม

ดังนั้นการต่อรองความหมายของอัตลักษณ์และการรื้อฟื้นวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้นเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันโดยการปรับตัวเกิดขึ้นจากการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของกลันตันที่เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ รัฐกลันตันนั้นเป็นเมืองชายแดนมีพื้นที่ติดกับประเทศไทยและมีการติดต่อแลกเปลี่ยนมาอย่างยาวนานทั้งในแง่ประวัติศาสตร์และอิทธิพลทางภาษา

(Winzeler 1985, 5) และการปกครองจากพรรคปาสหรือพรรคอิสลามแห่งมาเลเซีย (Parti Islam Se-Malaysia) ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันกลายเป็นชนกลุ่มน้อยในชนกลุ่มน้อยอีกที (minority within minority) เนื่องจากคนจีนเป็นชนกลุ่มน้อยในกลันตัน ชาวจีนเปอรานากันถูกมองว่าไม่ใช่คนจีนจากคนจีนกลุ่มอื่น อีกทั้งพรรคการเมืองตัวแทนของรัฐกลันตันนั้นเป็นเสียงข้างน้อยทางการเมืองและมีตัวแทนของคนจีนจากพรรคน้อยมาก เนื่องจากพรรคปาสเป็นพรรคที่นำโดยเชื้อชาติมาเลย์เป็นหลัก (Sathian and Ngeow 2014, 397-398) ประกอบกับการรับรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลในยุคปัจจุบันทำให้กลุ่มกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันทั้งชาวบ้านและผู้นำของกลุ่มรับรู้ถึงความแตกต่างและความเป็นชายขอบของกลุ่มเมื่อเปรียบเทียบกับและถูกเปรียบเทียบจากการปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอก กลายเป็นแรงกระตุ้นทำให้เกิดพลวัตใหม่ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของคุณค่าโดยกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันให้แก่วัฒนธรรมของตนเองเพื่อต่อรองความหมายและสร้างการรับรู้กับการมีอยู่ของกลุ่มในสังคมมาเลเซีย เช่นเดียวกันกับงานศึกษาของเออร์วิง จัน จอห์นสัน ซึ่งศึกษาความพยายามของคนสยามกลันตันในการสร้างความหมายให้การพื้นที่เฉพาะเช่น การสร้างวัดและสถานที่ที่เกี่ยวกับความเป็นไทย เกิดการเปลี่ยนไปของแผนที่ทำให้คนภายนอกรับรู้ถึงการมีอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์สยาม (Johnson 2012, 174-175) ดังนั้นทั้งชาวสยามและชาวเปอรานากันในกลันตันมีความพยายามต่อรองความหมายของชาติพันธุ์ภายในบริบทต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของผู้คนที่เป็กลุ่มชายขอบในแถบตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย

บทความนี้แสดงการปรับตัวและฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านเรื่องเล่าเพื่อต่อรองและมีความพยายามในการสร้างความหมายของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่สาธารณะ ทำให้เห็นว่าการศึกษเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตันที่กล่าวถึงเฉพาะการก่อตัวของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์นั้นไม่เพียงพอ

ที่จะอธิบายความเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของกลุ่มในปัจจุบัน ทั้ง นักวิชาการท้องถิ่นอย่าง Mohd Sharhul (2015) และ Suryadinata (2007) ยังได้กล่าวอีกว่ากลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในกัลันตันจะค่อย ๆ สูญหายไป ในอนาคตอันใกล้ การศึกษาในบทความนี้นำเสนอมุมมองของคนในโดยการ เข้าไปอยู่ร่วมกับคนในชุมชนและเห็นถึงความพยายามต่อรองและปรับเปลี่ยน ความหมายของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์จากการเลือกหรือไม่เลือกวัตถุและ การนำเสนอเรื่องราวในพิพิธภัณฑ์ อีกทั้งเรื่องเล่าในชีวิตประจำวันมีความสำคัญ อย่างมากต่อการสร้างตัวตนของคนในชุมชน และการปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ภายนอกที่ชาวเปอรานากันได้นำเสนอตัวตนผ่านวัตถุทางวัฒนธรรมที่ผู้วิจัย ได้รวบรวมผ่านมุมมองของผู้คนในชุมชนเองเพื่อแสดงให้เห็นพลวัตที่ ไม่หยุดนิ่งของความพยายามในการทำให้ชาติพันธุ์ของตนนั้นถูกรับรู้ในพื้นที่ สาธารณะมากขึ้น การต่อรองอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์นั้นนอกจากการสร้าง เรื่องเล่าใหม่แล้ว กลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในกัลันตันยังมีความพยายาม ในการต่อรองโดยการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมที่กลุ่มเชื่อว่าเป็นวัฒนธรรม ดั้งเดิมจึงมีการผลิตเรื่องเล่าถึงความสำคัญของอัตลักษณ์ที่ค่อนข้างมีความ ตายตัวเพื่อเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมของตนเองกับกลุ่มจีนอื่นเพื่อยืนยัน ความดั้งเดิมของพิธีกรรมผ่านภาษา พิธีการ อาหารและรูปแบบการแต่งกาย การบันทึกลักษณะทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ดังกล่าวเป็นการบันทึก ความเปลี่ยนแปลงความหมายของอัตลักษณ์ที่พวกเขาให้ความสำคัญและ มักจะกล่าวถึงในชีวิตประจำวันในเรื่องเล่าที่เกิดขึ้นใหม่เพื่อต่อรองการมีอยู่ ของกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคม

กลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกัลันตันพยายามนำเสนอภาพลักษณ์ ที่ดีของกลุ่มชาติพันธุ์ที่สามารถลดความตึงเครียดระหว่างคนต่างเชื้อชาติและ ต่างชาติพันธุ์ ในขณะที่พยายามสร้างเรื่องราวบอกเล่าอัตลักษณ์ใหม่นั้นไม่ได้ ทำให้เกิดปัญหาความตึงเครียดระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ตรงกันข้ามกลับทำให้

ภาพลักษณ์ของชาวจีนเปอรานากันในรัฐกลันตันดีขึ้นเนื่องจากเรื่องราวที่บอกเล่าในมุมมองใหม่นั้นเป็นเรื่องที่เน้นย้ำความสามารถในการผสมผสานวัฒนธรรมของกลุ่มที่สามารถเรียนรู้ที่จะอาศัยอยู่ร่วมกันกับชาติพันธุ์อื่น การผลิตเรื่องราวของชาวจีนเปอรานากันในรัฐกลันตันนั้นเพิ่งเริ่มต้นเท่านั้น แต่ความพยายามที่จะปรับมุมมองที่มีต่อนิยามของกลุ่มนั้นถือว่าประสบความสำเร็จระดับหนึ่งโดยเฉพาะภายในกลุ่มสมาชิกและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถใช้นิยามอัตลักษณ์ใหม่เป็นแหล่งอ้างอิงถึงความเป็นวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเปอรานากันในรัฐกลันตัน ถึงกระนั้น แนวโน้มในอนาคตของการฟื้นฟูอัตลักษณ์ท้องถิ่นก็ยังไม่แน่นอนว่าจะยังสามารถอนุรักษ์อัตลักษณ์ของกลุ่มไว้ได้หรือไม่ เมื่อเปลี่ยนผ่านไปสู่รุ่นใหม่โดยเฉพาะความสัมพันธ์กับชาติพันธุ์ใกล้เคียง

บรรณานุกรม

- สุริยา สมุทคุปต์ และพัฒนา กิตติอาษา. 2001. “ยวนสี่คว” ใน *ชุมชนทางชาติพันธุ์: เรื่องเล่า ความทรงจำและอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนในจังหวัดนครราชสีมา*. สาขาวิชาศึกษาทั่วไป สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. 2019. *วิธีคิดเชิงซ้อนในการวิจัยชุมชน: พลวัตและศักยภาพของชุมชนในการพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- อภิญา เพื่องฟูสกุล. 2000. “พื้นที่ในทฤษฎีทางสังคมศาสตร์.” *สังคมศาสตร์* 12 (2): 65-101.
- Bielby, Denise D. and Hannah S. Kully. 1989. “Social Construction of the Past: Autobiography and the Theory of G. H. Mead.” *Current perspectives on aging and the life cycle* 31: 1-24.
- Cocq, Coppélie. 2014. “Traditionalisation for Revitalization: Tradition as a Concept and Practice in Contemporary Sami Context.” *Folklore* 57: 79-100.

- Gosling, L. A. Peter. 1988. "Changing Chinese Identity in Southeast Asia: An Introductory Review." In *The Chinese in Southeast Asia (vol.2: Identity, Culture and Politics)*, edited by L. A. P. Gosling and L. Y. C. Lim, 1-14. Singapore: Maruzen.
- Handler, Richard and Linnekin Jocelyn. 1984. "Tradition, Genuine or Spurious." *The Journal of American Folklore* 97 (385): 273-290.
- Hanapi, Dollah. 1986. *Assimilasi Budaya: Kajian Kes Komuniti Cina di Kelantan* [Cultural Assimilation: Case Study Chinese Community in Kelantan.] Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Haque, M. Shamsul. 2003. "The Role of the State in Managing Ethnic Tensions in Malaysia: A Critical Discourse." *American Behavioral Scientist* 47 (3): 240-266.
- Hendry, Joy. 2005. *Reclaiming Culture: Indigenous People and Self-Representation*. New York: Palgrave MacMillan.
- Jaspal, Rusi and Adrian Coyle. 2010. "'My language, My People': Language and Ethnic Identity among British-born South Asians." *South Asian Diaspora* 2 (2): 201-218.
- Johnson, Irving Chan. 2012. *The Buddha on Mecca's Verandah: Encounters, Mobilities, and Histories along the Malaysian-Thai Border*. Seattle: University of Washington Press.
- Kalkman, Bonnie. 2003. "Personal Meaning Among Indo-Canadians and South Asian." PhD diss., Trinity Western University.
- Kershaw, Roger. 1981. "Towards a Theory of Peranakan Chinese Identity in an Outpost of Thai Buddhism." *Journal of the Siam Society* 69:74-106.
- Liebmann, Matthew. 2008. "The Innovative Materiality of Revitalization Movements: Lessons from the Pueblo Revolt of 1680." *American Anthropologist* 110 (3): 360-372.
- Lim Yong Long and Lim Yaik-Wah. 2014. "The Cross Socio-cultural and Climatic Adaptation Aspects of the Peranakan Chinese House in Kelantan. Proceeding of 30th International PLEA Conference. Ahmedabad: CEPT University, 1-8.
- Mohd Shahrul Imran Lim Abdullah and Reevany Bustami. 2015. "Evolution and Identity of the Kelantan Peranakan Chinese: Issues and Challenges." *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding* 2 (1): 1-17.

- Noyes, Dorothy. 2009. "Tradition: Three Traditions." *Journal of Folklore Research: an International Journal of Folklore and Ethnomusicology* 46 (3): 233-268.
- Rayback, Douglas. 1980. "Ethnicity and Accommodation: Malay-Chinese Relations in Kelantan, Malaysia." *Ethnic Group* 2: 241-268.
- Pue, Giok Hun. 2019. "Kelantan Peranakan Chinese Language and Marker of Group Identity." *Journal of Language Studies* 19 (2): 33-51.
- Pue, Giok Hun. 2017. "Engagement of Undergraduate Students as Custodians in Heritage Conservation Enrichment." *Kajian Malaysia* 35: 141-163.
- Pue, Giok Hun. 2009. "On Being Peranakan Chinese of Kelantan: Embodiment and Mistaken Ethnic Identity. Proceeding of *Southeast Asia Psychology Conference 2009 Universiti Malaysia Sabah* 1-10.
- Ricoeur, Paul. 1984. *Time and Narrative*, vol. 1. Chicago: University of Chicago Press.
- Ricoeur, Paul. 1988. *Time and narrative*, vol. 3. Chicago: University of Chicago Press.
- Sathian, Mala Rajo & Yeok Meng Ngeow. 2014. "Essentialising Ethnic and State Identities: Strategic Adaptations of Ethnic Chinese in Kelantan, Malaysia." *Asian Studies Review* 38 (3): 385-402.
- Shamsul, A. B. 1996. "Debating about Identity in Malaysia: A Discourse Analysis (<Special Issue> Mediating Identity in a Changing Malaysia)." *Journal of Southeast Asian studies* 34 (3): 476-499.
- Tan, Chee-Beng. 1982. "Peranakan Chinese in Northeast Kelantan with Special Reference to Chinese Religion." *JMBRAS* 55: 26-52.
- Tan, Chee-Beng. 2002. *Chinese minority in a Malay State: The Case of Terengganu*. Singapore: Eastern University Press.
- Tan, Chee-Beng. 2004. *Chinese Overseas: Comparative Cultural Issues*. Hong Kong: Hong Kong University Press.
- Tan, Yao Sua, Ngah Kamarudin, and Mohd Shahrul Imran Lim Abdullah. 2015. "Negotiation of Identity and Internal Contradictions: The Terengganu and Kelantan Peranakan Chinese Foodways Compared." *Asian Ethnicity* 16 (4): 411-427
- Teo, Kok Seong. 2003. *The Peranakan Chinese of Kelantan: A study of the Culture, Language and Communication of an Assimilated Group in Malaysia*. London: Asean Academic Press.

- Tong, Chee Kiong. 2006. "The Chinese in Contemporary Malaysia." In *Race, ethnicity, and the state in Malaysia and Singapore*, edited by Lian Kwen Fee, 95-119. Leiden: Koninklijke Brill NV.
- Wallace, Anthony F. C. 1956. "Revitalization Movements." *American Anthropologist* 58: 264-281.
- Wang, Gung Wu. 2000. *The Chinese Overseas: From Earthbound China to the Quest for Autonomy*. Cambridge: Harvard University press
- Wang, Gung Wu. 1960. "An Early Chinese Visitor of Kelantan." *Malaya on History* 6 (1): 31-35.
- Wimmer, Andreas. 2013. *Ethnic Boundary Making: Institutions, Power, Networks*. New York: Oxford University Press.
- Winzeler, Robert L. 1988. "The Ethnic Status of the Rural Chinese of the Kelantan Plain." In *The Chinese in Southeast Asia (Vol. 2: Identity, Culture and Politics)*, edited by L. A. P. Gosling and L. Y. C Lim, 34-55. Singapore: Maruzen.
- Winzeler, Robert L. 1985. *Ethnic Relations in Kelantan: A Study of the Chinese and Thai as Ethnic Minorities in a Malay State*. Singapore: Oxford University Press.

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

- นางจิม (นามสมมติ). 2019. ชาวบ้านหมู่บ้านมาลัย อำเภอบาเจาะ รัฐกลันตัน. สัมภาษณ์โดยผู้วิจัย. 27 กันยายน.
- นายหวัง (นามสมมติ). 2018. ชาวบ้านหมู่บ้านปาร์เซปาริต อำเภอปาร์เซมัส รัฐกลันตัน. สัมภาษณ์โดยผู้วิจัย. 14 กันยายน.
- นายสี (นามสมมติ). 2019. ผู้นำพิธีกรรมจีนในงานแต่งงานในบ้านมาลัย อำเภอบาเจาะ รัฐกลันตัน. สัมภาษณ์โดยผู้วิจัย. 18 ตุลาคม.
- อดีตผู้ใหญ่บ้าน. 2020. อดีตผู้ใหญ่บ้านมาลัย อำเภอบาเจาะ รัฐกลันตัน. สัมภาษณ์โดยผู้วิจัย. 9 มกราคม.